

ALGILANAN SOSYAL DESTEĞİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA TUTUMLARINA ETKİSİNİN YOL ANALİZİ İLE İNCELENMESİ¹

THE IMPACT OF PERCEIVED SOCIAL SUPPORT ON MIDDLE SCHOOL STUDENTS'
SOCIAL MEDIA ATTITUDES THROUGH PATH ANALYSIS

Emrullah DENİZ² - Hilal KAZU³

Öz

Bireylerin etkili uyumları ve gelişimleri; ailesi, arkadaşları ve bireyin sosyal destek sistemi içerisinde yer alan öğelerin güçlü etkileşimi ile mümkündür. Sosyal ilişkilerin yeterince destekleyici olmadığı durumlarda birey, yalnızlık ve paylaşım ihtiyacı gibi nedenlerle sosyal medya araçlarına yönelebilir. Sosyal medya kullanımının öğrenciler arasında yaygınlaşması, akran ilişkilerinin zayıflamasına ve yalnızlığa neden olabilmektedir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin sosyal medya kullanma tutumlarına etkisini ortaya çıkarmaktır. İlişkisel nitelikteki bu araştırma, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Mardin ili Artuklu ilçesinde resmi ortaokullarda öğrenim görmekte olan 360 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri “Sosyal Medya Tutum Ölçeği” ve “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde Pearson korelasyon katsayısı ve yol (PATH) analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; algılanan aile desteği, algılanan arkadaş desteği ve algılanan öğretmen desteği ile sosyal medyaya ilişkin tutum değişkenleri arasında hipotezlenen yol tahminlerinin istatistiksel öneme ulaşmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, ölçek alt yapıları arasında gerçekleştirilen PATH analizi bulguları, artan öğretmen desteğinin sosyal yetkinliği artırdığı, sosyal izolasyon seviyesini ise azalttığını kanıtlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal destek, sosyal medya, sosyal medya kullanımı, path analizi.

Abstract

The effective adaptations and development of individuals are possible through the strong interaction of family, friends and elements within the individual's social support system. In situations where social relations are not supportive enough, the individual may turn to social media tools because of the reasons as loneliness and the need to share. The widespread use of social media among students may lead to a weakening of peer relationships and increasing loneliness. The aim of this research is to reveal the impact of perceived social support levels of secondary school students on attitudes of using social media. This relational research was carried out with 360 students studying at public secondary schools in Artuklu district of Mardin province in the academic year of 2018-2019. The study's data were collected by the “social media attitude scale” and the “perceived social support scale.” Pearson correlation coefficient method and PATH analysis method were used in the analysis of the data. As a result of the research, it was determined that the path estimates hypothesized among perceived family support, perceived friend support and perceived teacher support and attitude variables related to social media did not have statistical significance. However, the findings of PATH analysis performed among the scale infrastructures proved that increasing teacher support increases social competence and decreases the level of social isolation.

Keywords: Social support, social media, social media usage, path analysis.

¹ Bu araştırmanın bir kısmı 16-19 Eylül 2020 tarihlerinde Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi’nde bildiri olarak sunulmuştur.

² Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, emrullah_0047@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-3763-2234

³ Doç.Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, hkazu@firat.edu.tr, Orcid: 0000-0001-9380-331X

GİRİŞ

Yıllar boyunca birçok sosyal destek tanımı yapılmıştır. Bunlar arasında Cobb (1976)'un klasik tanımı, sosyal desteğin üç bileşeninden oluşmaktadır: Sevildiğini hissetmek, değerli veya saygın hissetmek ve bir sosyal ağa ait olmak. Sarason, Pierce ve Samson (1990) algılanan desteği bir kabul duygusu olarak tanımlamışlardır. Tardy (1985) ise, sosyal desteğin önemli yönlerini tanımlayan ve geniş teorik kavramsallaştırmayı içeren bir model önermiştir. Tardy (1985)'nin modeli, beş husus içermektedir: Yön, eğilim, açıklama/değerlendirme, içerik ve ağ. Bu modelde yön, desteğin sağlanıp sağlanmaması ile ilgilidir. Eğilim, destekleyici davranışların mevcut olup olmadıklarını açıklar. Açıklama/değerlendirme, bireyin sosyal desteğinin değerlendirilmesi ya da sadece bu sosyal desteğin bir tanımının ortaya çıkıp çıkmadığını ifade eder. Tardy'nin destek modelinde dört tür içerik vardır. Bunlar; duygusal, araçsal, bilgilendirici ve değerlendirme şeklinde sıralanmaktadır. Araçsal destek, para ve zaman gibi kaynakları içerir. Bilgilendirme desteği, belirli bir alanda sağlanan bilgi veya tavsiyelerdir. Değerlendirme desteği, bireylere değerlendirici geri bildirimleri içerirken; Tardy modelinde son boyut olan ağ ise, bir kişinin destek ağını veya destek ağının üyelerini (ebeveynler veya arkadaşlar) temsil eden kaynaklardır. Daha önce yapılan araştırmalara (Cowen, Pedro-Carroll ve Gillis, 1990; Forman, 1988; Klooomok ve Cosden, 1994; Rothman ve Cosden, 1995) paralel olarak bu araştırmada, sosyal desteği tartışırken sosyal desteğin duygusal yönüne odaklanılmıştır.

Yapılan araştırmalar sosyal destek algısının, okul kalıcılığı (Christie ve Dinham, 1991; Tinto, 1993), akademik başarı ve sosyal beceriler (Demaray ve Malecki, 2002) gibi çeşitli değişkenler ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla üç sosyal destek türü olan ebeveyn, arkadaş ve okul desteği alan öğrencilerin sosyal ve duygusal olarak etkilendiği söylenebilir. Özellikle, akran ve aile desteği düzeyleri, uyum ve davranış sorunları (Kashani, Canfield, Borduin, Soltys ve Reid, 1994) ile duygusal sorunlardan (Garnefski ve Diekstra, 1996) etkilenmektedir. Daha yüksek bir sosyal destek ise, daha iyi okul uyumuna (Forman, 1988) işaret etmektedir. Öğrencilerin yaşamını etkileyen arkadaşlık, akademik başarı, sosyal destek, psikolojik uyum gibi değişkenler arasındaki ilişkilerin, okul deneyimlerinin bazı olumsuz etkilerine karşı tampon görevi gördüğü yönünde bir kanı vardır (Gutman ve Midgley, 2000; Ruud, 2013). Nitekim çeşitli çalışmalar (Aranda vd., 2001; Patel, 1992; Şahin, 2019), algılanan sosyal desteğin psikolojik uyum için önemli bir yordayıcı olduğunu göstermiştir. Yani, sosyal destek, stresli yaşam olaylarından bağımsız olarak benlik saygısını, olumlu ruh halini ve olumlu yaşam görüşlerini artırma ve sıkıntı duygularını azaltma veya önleme eğilimindedir (Procidano, 1997).

Öğrencilerin sosyal destek algıları ile ilişkili olabilecek bir değişken, sosyal medya/çevrimiçi ağlar olarak algılanmaktadır. Literatürde önemli sayıda araştırmacı (Aktan, 2018; Aslan, 2020; Burke, Marlow ve Lentosu, 2010; Kim ve Lee, 2011; Oh, Ozkaya ve LaRose, 2014; Silkü-Bilgiler, 2018; Taş, 2018; Valenzuela, Park ve Kee, 2009; Yukay-Yüksel, Çini ve Yasak, 2020) çevrimiçi sosyal ağların temel göstergeleri (sosyal ağlarda geçen süre, sosyal ağ arkadaş sayısı, sosyal ağ kullanımının psikolojik sonuçları) ile ilgilenmiştir. Bu doğrultuda, algılanan sosyal destek ile sosyal medya tutumlarının birbiriyle ilişkili olduğunu ortaya koyan araştırmalar (Karasu, Bayır ve Çam, 2017; Kim, Kim, Park ve Rice, 2007; Stern, 2007; Van-Cleemput, 2010) da bulunmaktadır. Sosyal ağlar/çevrimiçi ağlar, kullanıcılarının diğer kullanıcıların görebileceği bir profil oluşturmasına ve diğer kullanıcılarla bağlantılar kurmasına izin veren internet tabanlı uygulamalar olarak tanımlanmaktadır (Ellison vd., 2007). Çevrimiçi ağlar, son birkaç on yıl boyunca, bireylerin hem çalışma hem de etkileşim biçimlerini önemli ölçüde değiştirmiştir (Colley ve Maltby, 2008; Savcı ve Aysan, 2018). Günümüzde sosyal ağ/sosyal medya, internet kullanıcıları arasında en popüler etkinliklerden biridir (Body ve Ellison, 2007; Oh, Ozkaya ve LaRose,

2014). Yakın tarihli araştırmaların (comScore, 2011; Smith ve Anderson, 2018) ortaya koyduğu gibi, sosyal ağ sitelerini ziyaret etmek internet kullanıcıları arasında en sık kullanılan çevrimiçi etkinliklerdir. Çevrimiçi sosyal ağlar, insanları birbirine bağlamak ve ağdaki kaynakları paylaşmak açısından geniş ölçekte kullanıcılara ulaşmayı mümkün kılmaktadır (Akyazı ve Tutgun Ünal, 2013; Oh, Ozkaya ve LaRose, 2014). Sosyal medya etkileşiminin, sosyal medya öncesi dönemde pasif izleyici olan bireylerin, aktif ve ilgi çekici bir topluluğa dönüşmesini sağladığı ifade edilmektedir (Rupak vd., 2014). Sosyal medya kullanıcısı olan öğrenciler (bu durumda, ergenler) tarafından kullanılan teknolojilerin anlık mesajlaşma, sohbet odaları, forumlar, oyunlar ve e-posta gibi belirli teknolojilere yoğunlaştığı belirtilmektedir (Philips, 2007). Öğrenciler arasında gerçekleşen yüz yüze iletişimin yanı sıra, çevrimiçi ağ araçları, öğrencilerin hem birbirleriyle hem de daha büyük bir sosyal grupla etkileşime girmesine izin vermektedir. Bu yönüyle sosyal medya, öğrenciler arasında öğrenme için bir eğitim aracı olarak da kullanılabilir. Öğrenciler, eğitimleriyle ilgili herhangi bir sorunla karşılaşarsa, öğretmenleri veya sınıf arkadaşlarıyla çevrimiçi olarak bağlantı kurabilirler. Bu, öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarıyla öğrenmede esneklik sağlayacak bir şekilde bağlantı kurmalarına yardımcı olacaktır. Bu nedenle sosyal medyanın eğitim süreçlerine dâhil edilmesi, öğrenme süreçlerini kolaylaştırarak daha etkili olmasını sağlamaktadır (Özmen, Aküzüm, Sünkür ve Baysal, 2011; Toğay, Akdur, Yetişken ve Bilici, 2013).

Geleneksel ağ literatürü, bir ağdaki üyeler arasındaki etkileşimin kalitesi ve diğer üyelerin sosyal destek algılarının önemini vurgulamaktadır (Pinquart ve Sörensen, 2000; Young, 2006). Buna ek olarak, sosyal ağların çeşitli sosyal işlevlere (sosyal etki, sosyal kontrol, sosyal zayıflama, sosyal karşılaştırma, arkadaşlık ve sosyal destek) yol açtığı bildirilmektedir (Heaney ve İsrail, 2008; Pittman ve Reich, 2016). Çevrimiçi sosyal ağlar aracılığıyla bireyler, sürekli olarak etkileşim aracılığıyla destek alır ve sağlar. Araştırmalar, çevrimiçi olarak sağlanan ilişkilerin önemli sosyal destek kaynakları olduğunu göstermektedir (Eastin ve LaRose, 2005; Stepanikova, Nie ve He, 2010; Swickert, Hittner, Harris ve Herring, 2002; Valenzuela, Park ve Kee, 2009). Valkenburg ve Peter (2007)'a göre çevrimiçi ağlar, zengin bir sosyal destek sağladığı gibi, bazı sosyal açıkları telafi edici görevler de üstlenmektedir. Başka bir ifadeyle çevrimiçi ağlar, bireylerin mevcut sosyal çevrelerle sürekli bağlantılı kalabilecekleri bir araç sağlar; ancak, aynı zamanda çok az sosyal desteğe sahip olanlar için sosyal ağlarını genişletme fırsatları da sunar. Diğer taraftan, başkalarından yetersiz düzeyde sosyal destek alan bireylerin, iletişimi sağlamak amacıyla sosyal medya araçlarına yönelebileceği, hatta internet bağımlılığı geliştirebileceği saptanmıştır (Aktürk vd., 2018; Eroğlu ve Bayraktar, 2017; Esen, 2010; Müezzın, 2017; Papacharissi ve Rubin, 2000; Yıldız ve Koçak, 2020). Öyle ki, yalnız bireyler için sosyal medya araçları, aile ve arkadaş desteği kadar önemli görülmektedir (Nowland, Necka, Cacioppo, 2018; Wright, Hardy, Shuai, Egli, Mullins ve Martin, 2018). Böylece, bireyin sosyal destek algısı düştükçe sosyal medya araçları ve internet kullanımı artabilir. Sosyal ağ kullanımının zararlı olduğu iddiasını destekleyen kanıtlar olmasına rağmen, araştırmacılar nedensel ilişkileri belirleyememişlerdir. Örneğin, 1998 yılında gerçekleştirilen "İnternet Paradoks Çalışması" adlı araştırmada (Kraut, Patterson, Kiesler, Mukophadhyay ve Scherlis, 1998) sonuçlar, çevrimiçi ağ kullanımının kullanıcılar üzerinde olumsuz bir etkisi olabileceğini göstermiştir. Ayrıca, çeşitli çalışmalar (Al-Rahmi ve Othman, 2013; Frein, Jones ve Gerow, 2013; Kirschner ve Karpinski, 2010) sosyal medya kullanımı ve akademik faaliyetler arasında olumsuz korelasyonlar bulmuştur. Ancak, çevrimiçi ağların kullanıcılar için tamamen zararlı olmadığını destekleyen bulgular da mevcuttur. Örneğin, Kraut vd. (1998), LaRose vd. (2001), Özsarı ve Karaduman (2016) ve Sanders vd. (2000) tarafından ulaşılan araştırma sonuçları, önceki bulguların desteklenmediğini ortaya koymuştur.

Daha önceki araştırmalar, ağırlıklı olarak algılanan sosyal destek ile akademik performans, fiziksel sağlık, psikolojik uyum, sosyal bağlılık, sosyal benlik, problemlili internet kullanımı gibi yapılar arasındaki ilişkilere odaklanmıştır. Bu alışma ise, sosyal destek algısının rencilerin evrimii ağlara ilişkin tutumlarını nasıl etkilediğini belirleyerek, gelecekteki teorileri anlamaya ve ilerletmeye katkı sunmayı hedeflemektedir. Nitekim, sosyal ağların dünya çapında yaygınlaşması ve renciler arasında gerçekleşen günlük etkileşim, fotoğraf paylaşma, kendini sunma vb. sosyal etkileşim süreçleri, hem sosyal medya platformlarına hem de evrimii sosyalleşme süreçlerine ve faaliyetlerine odaklanan yeni araştırma girişimlerini garanti eder. Bu çerçevede, rencilerin algıladıkları sosyal destek kaynakları (aile, arkadaş ve retmen) ve sosyal medya tutumları, bu araştırmada ele alınan çalışma değişkenleri olup; incelemek için kavramsal bir mercek oluşturmuştur. Algılanan aile, arkadaş, retmen desteği ile sosyal medya tutum faktörleri arasındaki ilişkiyi incelemek, etkili müdahalelerin tasarımına ve etkili bir şekilde uygulanmasına olanak sağlayacaktır. Ayrıca bu araştırma, 5 ile 8. sınıflar arasında temsili bir renci rneği hakkında veri sağlaması bakımından, mevcut literatür tabanına çeşitli şekillerde katkıda bulunacaktır. Bu teorik çerçevelere dayanarak, bu çalışma, ortaokul rencilerinin sosyal destek algıları ile sosyal medya tutumları arasındaki ilişkilerin kapsamlı bir analizini yapmayı ve rencilerin sosyal medya tutumları ve sosyal destek algıları üzerine yapılan araştırmaları desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkilere dayanan hipotezler aşağıda sunulmuştur:

H1: Algılanan sosyal destek düzeyinin alt boyutlarından “aile desteği” rencilerin sosyal medya tutumlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H2: Algılanan sosyal destek düzeyinin alt boyutlarından “arkadaş desteği” rencilerin sosyal medya tutumlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H3: Algılanan sosyal destek düzeyinin alt boyutlarından “retmen desteği” rencilerin sosyal medya tutumlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4: Algılanan sosyal desteğin alt yapıları, sosyal medya tutumlarının alt yapılarını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu kapsamda, alt yapılar arasında gerçekleştirilen hipotezler şu şekildedir:

H4a: Aile desteği sosyal yetkinliği anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4b: Aile desteği paylaşım ihtiyaını anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4c: Aile desteği retmenlerle ilişki değişkenini anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4d: Aile desteği sosyal izolasyonu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4e: Arkadaş desteği sosyal yetkinliği anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4f: Arkadaş desteği paylaşım ihtiyaını anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4g: Arkadaş desteği retmenlerle ilişki değişkenini anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4h: Arkadaş desteği sosyal izolasyonu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

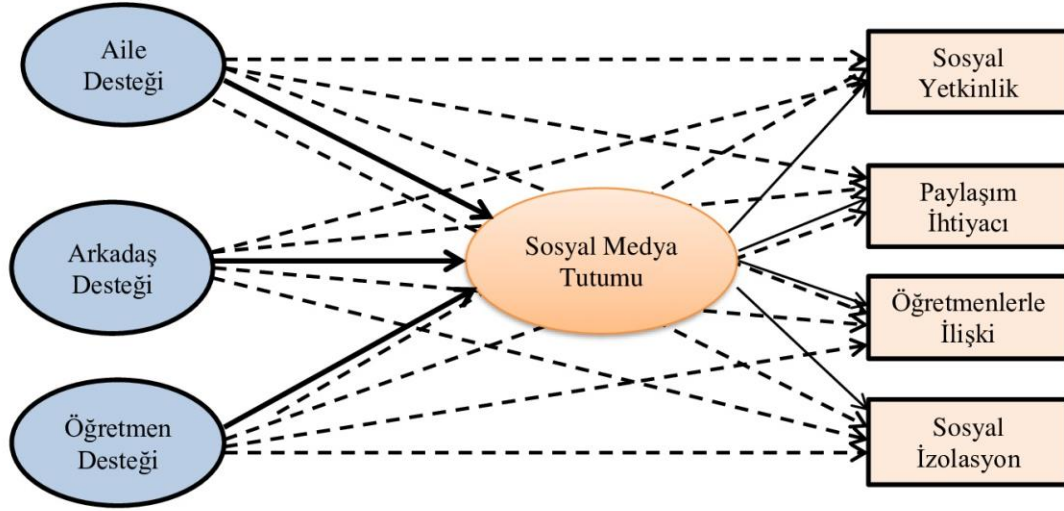
H4i: retmen desteği sosyal yetkinliği anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4i: retmen desteği paylaşım ihtiyaını anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4j: retmen desteği retmenlerle ilişki değişkenini anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H4k: Öğretmen desteği sosyal izolasyonu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Hipotezlere ilişkin önerilen model Şekil 1’de sunulmuştur. Aksi belirtilmedikçe tüm ilişkilerin istatistiksel olarak anlamlı olduğu varsayılmıştır.

Şekil 1: Önerilen Yol Analizi Modeli. Oklar ilişki yönlerini temsil eder. “H” ve sayı birleşiminden oluşan simgeler (örneğin H1) değişkenler arasındaki hipotez ilişkisini ve sayısını yansıtmaktadır. Noktalı çizgiler ölçek alt yapıları arasında hipotezlenen (H4) ilişkileri temsil eder.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma ilişkisel tarama modeline dayanan bir araştırmadır. Bu çalışmada tahmin değişkenleri algılanan aile, arkadaş ve öğretmen desteği; tahmin edilen değişken ise sosyal medya tutumudur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2019-2020 eğitim-öğretim yılı Mardin ili Artuklu ilçesindeki resmi ortaokullarda öğrenim gören öğrenciler arasından kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen 380 öğrenciden oluşmaktadır. Kolay ulaşılabilir örnekleme, bir araştırmada ölçme araçlarına cevap vermek için kolayca erişilebilen (zaman, maliyet ve örnekleme ulaşma kolaylığı nedeniyle) bireylerin seçilmesini içermektedir (Cohen, Manion ve Marrison, 2007; Fraenkel vd., 2012). Katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımlarının birbirine yakın olmasına dikkat edilmiştir. Ölçeklerin dağıtılmasından önce öğrencilere, ölçeklerin doldurulmasının gönüllülük esasına bağlı olduğu ve kişisel olarak tanımlanabilir bilgiler belirtmenin gerekmediği bildirilmiştir. Katılımcıların bilgilerinin gizliliğine dikkat edilmiştir. Bu çalışmada toplamda 380 öğrenciye ölçeklerin dağıtımı gerçekleştirilmiş olup; bunlardan 375’i ölçekleri tamamlamıştır. Ölçekler incelenirken; bazı katılımcıların sınıf veya cinsiyetlerini içeren demografik soruları yanıtlamadıkları (7 katılımcı); bazı öğrencilerin (8 öğrenci) ise ölçek maddelerini önemli ölçüde boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle, 15 katılımcıya ait ölçme araçları analiz dışı bırakılmış ve nihai örneklem büyüklüğü (n=360) elde edilmiştir. Katılımcı karakteristikleri Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1: Katılımcı Karakteristikleri

Karakteristik	n	%
Cinsiyet		
Kadın	165	45,8
Erkek	195	54,2
Sınıf Düzeyleri		
5. sınıf	90	25,0
6. sınıf	92	25,6
7. sınıf	92	25,6
8. sınıf	86	23,8
Toplam	360	100,0

Tablo 1'e göre, katılımcıların % 45,8'i (n=165) kadın, %54,2'si (n=195) ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Sınıf düzeylerine göre dağılımlar incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %25'i (n=90) 5.sınıf, eşit oranla %25,6'sı (n=92) 6 ve 7.sınıf, son olarak %23,8'i (n=86) ise 8.sınıf öğrencisidir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada belirlenen değişkenler ile ilgili verileri toplamak amacıyla "Algılanan Sosyal Destek Ölçeği", "Sosyal Medya Tutum Ölçeği" ve araştırmacılar tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği: Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Yıldırım, 1997) aile, arkadaş ve öğretmenden alınan sosyal desteğin algılanan yeterliliğini ölçmektedir. Yıldırım (2004) tarafından revize edilen ölçek, 1 (Bana Uygun Değil) ile 3 (Bana Uygun) arasında değişen 3'lü Likert ölçeğinde puanlanmaktadır. Ölçek alt boyutlarından aile desteği 20 madde (örneğin, "Bana gerçekten değer verir"), arkadaş desteği 13 madde (örneğin, "Bana gerçekten güvenir") ve öğretmen desteği 17 madde (örneğin, "Beni gerçekten anlar") olmak üzere toplam 50 maddeden oluşmaktadır. Yüksek puanlar, bireylerin sosyal destek algılarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yapı geçerliği kapsamında, daha önce belirlenmiş faktörlerin/alt ölçeklerin bu çalışmada nasıl faktörleştiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla açımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizleri uygulanmıştır. AFA sonucunda bütün maddeler orijinal ölçekte belirlenmiş olan ilgili faktörlere yüklenmiş (varimax rotasyonu ile); sadece bir madde (madde 11) faktör yükleri arasındaki tolerans değeri olan .10'un üzerinde olması nedeniyle analiz dışı tutularak analiz tekrarlanmıştır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). AFA işlemi sonucunda belirlenen faktör yük değer aralıklarının; aile desteği alt ölçeği için .669-.374, arkadaş desteği alt ölçeği için .738-.371 ve öğretmen desteği alt ölçeği için .720-.325 arasında değiştiği ve toplam varyansın %37.19'unu temsil ettiği görülmüştür. DFA orijinal yapıyı doğrulamış ve genel olarak kabul edilebilir uyum indekslerini göstermiştir [$\chi^2/sd=1,65$; standart kök ortalama kare kalıntısı (SRMR)=.050; karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI)=.87; kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA)=.042; uyum iyiliği indeksi (GFI)=.83]. Önceki çalışmalar, aile, arkadaş, öğretmen desteği ve ölçeğin tümü için Cronbach alfa değerlerini sırayla; .94, .91, .93 ve .91 olarak bildirmiştir (Aksoy, Özcan ve Çoknaz, 2018). Bu çalışmada ise Cronbach alfa değerleri sırayla; .85, .88, .90 ve .91 olarak hesaplanmıştır.

Sosyal Medya Tutum Ölçeği: Otrar ve Argın (2015) tarafından 13-18 yaş aralığında bulunan ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik geliştirilen ölçek, 23 madde ve 4 alt ölçekten oluşmaktadır. 1'den ("Hiç Katılmıyorum") 5'e ("Tamamen Katılıyorum") Likert ölçeğinde puanlanan ölçek, AFA sonucunda bazı öğeler (madde 18) binişik yükleme nedeniyle kaldırılrsa da, orijinal kavramsal yapıya benzer bir yapı ortaya çıkmıştır: Sosyal yetkinlik (SY) (6 madde; örneğin, "Sosyal medya siteleri sayesinde arkadaşlarımla beni fark etmesini isterim"); faktör yük değeri aralığı .68-.51; $a=.81$); paylaşım ihtiyacı (Pİ) (8 madde; örneğin,

“Sosyal medya sitelerinde zaman geçirmekten mutlu oluyorum”; faktör yük değeri aralığı .68-.52; $\alpha=.87$); öğretmenlerle ilişki (Öİ) (3 madde; örneğin, “Sosyal medya sitelerinde öğretmenlerimi takip etmeyi seviyorum”; faktör yük değeri aralığı .89-.49; $\alpha=.79$); sosyal izolasyon (Sİ) (6 madde; örneğin, “Sosyal medya sitelerinin, beni ailemden kopardığını düşünüyorum”; faktör yük değeri aralığı .74-.53; $\alpha=.82$). Ölçeğe ilişkin DFA, genel olarak iyi uyum indeksleri ortaya çıkarmıştır ($\chi^2/sd=2,060$; SRMR=.060; CFI=.93; GFI=.90 ve RMSEA=.054). Ölçeğin tümüne ilişkin Cronbach alfa değeri .86 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Yol (path) analizine başlamadan önce, çok değişkenli istatistiklerin gerektirdiği varsayımlar incelenmiştir. Bunlar; kayıp değerler, uç değerler, örneklem büyüklüğü, normallik, doğrusallık, çoklu bağlantı ve tekliklik şeklinde sıralanmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2015). Bu kapsamda, 15 katılımcıya ait ölçeklerde kayıp değerler gözlenmiş ve dağılımlarının rastgele olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra, Tabachnick ve Fidell (2015) tarafından önerilen prosedürler doğrultusunda kayıp veriler yerine serilerin ortalamasını (EM) yansıtan değerler atanmıştır. Veri setinde yer alan değişkenlere ilişkin değerlerin (Z skorları) +3 ve -3 aralığında olduğu belirlenmiş; dolayısıyla, uç değerlere rastlanmamıştır (Johnson ve Wichern, 2007). Bu çalışmada Mahalanobis kritik değeri 17,3 (Pallant, 2011; Tabachnick ve Fidell, 2015) olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmadaki örneklem büyüklüğü ($n=360$), yapısal eşitlik modellemesi (YEM) çatısı altında yer alan yol analizi için, 300 kişiden büyük olmasının iyi sonuçlar vereceği yönündeki önerilerle tutarlıdır (Byrne, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2015). Çarpıklık ve basıklık değerlerinin, Tabachnick ve Fidell (2015)'in ifade ettiği tolerans değeri (1,96 ve -1,96 aralığı) aralığında olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca, değişkenler arasındaki saçılma diyagramları ve p-plot grafikleri incelenerek, çok değişkenli doğrusallık kontrol edilmiş, verilerin çok değişkenli normalliği sağladığı kabul edilmiştir. Kurgulan yol analizi modeli, Kline (2019) ve Schumacker ve Lomax (2010) tarafından önerilen uyum indeksleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Söz konusu indeksler; ki-kare değeri ile model serbestlik derecesi arasındaki oran (χ^2/sd ; <3.00), CFI (.90 ya da daha büyük), RMSEA (.010 ya da daha az), SRMR (.010 ya da daha az), GFI (.85 ya da daha büyük) şeklinde sıralanmaktadır. Çalışma verileri IBM SPSS 22 ve AMOS 24 yazılımları ile analiz edilmiş; tüm istatistiksel testler için 0.05'lik alfa seviyesi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çalışmada belirlenen problem durumuna ilişkin ulaşılan verilerin analiz ve yorumlarına yer verilmiştir. Bu doğrultuda algılanan sosyal desteğe ilişkin üç alt ölçeğin sosyal medya tutumu ile ilişkisi, yol analizi yardımıyla ortaya konulmuştur. Buna ek olarak, algılanan sosyal desteğin alt yapıları ile sosyal medya tutumunun alt yapıları arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik yol analizi de yapılmıştır.

Model Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Kurgulanan modelde yer alan bağımsız ve bağımlı değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler ve Pearson korelasyon katsayılarının matrisi Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Model Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler ve Pearson Korelasyon Katsayıları (n = 360)

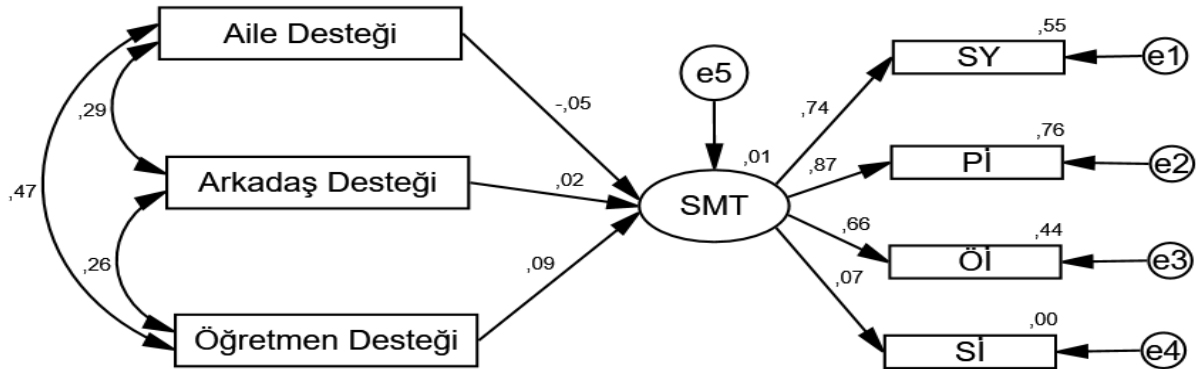
Model Değişkenleri	1	2	3	4	5	6	7	8	Ort.	Std.S.	Çarpıklık	Basıklık
Bağımsız Değişkenler	1. Aile Desteği (AİD)	1.00							2,67	,292	-1,200	1,487
	2. Arkadaş Sosyal Desteği (ARD)	.287**	1.00						2,40	,478	-.724	-.043
	3. Öğretmen Desteği (ÖD)	.474**	.257**	1.00					2,47	,443	-.926	,105
Bağımlı değişkenler (SMT)	4. SY	.039	.052	.101*	1.00				2,47	1,10	,337	-1,018
	5. Pİ	-.027	.018	.035	.643**	1.00			3,05	1,06	-.209	-.861
	6. Öİ	.032	.018	.090*	.489**	.576**	1.00		2,75	1,30	,146	-1,162
	7. Sİ	.010	.005	-.084	.035	.080	.006	1.00	3,45	1,13	-.488	-.710
	8. Tümü	.012	.033	.041	.787**	.861**	.669**	.429**	2,96	,787	-.130	-.520

Not: * $p < .05$. ** $p < .01$.

Tablo 1 incelendiğinde, ÖD ile SY arasında ($r=.101$, $p<.05$), ÖD ile Öİ arasında ($r=.090$, $p<.05$), AİD ile ARD arasında ($r=.287$, $p<.01$) ve ARD ile ÖD arasında ($r=.257$, $p<.01$) pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir korelasyon olduğu; AİD ile ÖD arasında ($r=.474$, $p<.01$), Sİ ile SMT ($r=.429$, $p<.01$) arasında ve SY ile Öİ arasında ($r=.489$, $p<.01$) orta düzeyde bir korelasyon olduğu; SY ile Pİ arasında ($r=.643$, $p<.01$), SY ile SMT arasında ($r=.861$, $p<.01$) ve Öİ ile SMT arasında ($r=.669$, $p<.01$) yüksek düzeyde bir korelasyon olduğu ve değişkenler arasında çok yüksek korelasyon (0.9 ve üzeri; -0,9 ve altı) değerlerinin olmadığı söylenebilir. Ayrıca, basıklık ve çarpıklık değerlerinin $p=.05$ anlamlılık düzeyinde +1,96 ve -1,96 aralığında olduğu görülmektedir.

Yol Analizi Modelinin Test Edilmesi

Çalışma değişkenleri arasındaki ilişki, varsayılan hipotezlere/kanıtlara dayanmaktadır (Şekil 1). Varsayılan model, mevcut literatür, değişkenler arasındaki korelasyonlar ve model indekslerine göre Şekil 2’de test edilmiştir.

Şekil 2. Yol Analizi Modeli

Şekil 2’ye göre, önerilen modele ilişkin elde edilen yol katsayıları, $p=.05$ ve t (kritik oran) değerleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Yol katsayıları, sosyal destek algısının (aile, arkadaş veya öğretmen) sosyal medya tutumu üzerindeki varsayımsal doğrudan etkisini temsil etmektedir. Örneğin, aile desteği ile sosyal medya tutumu (SMT) arasında kurulan yol, aile desteğinin sosyal medya tutumu üzerindeki negatif yönlü etkisini göstermektedir ($\beta=-.05$). T-testi değerinin 1,96’dan düşük olduğu yollar anlamlı değildir; ancak, t-testi değerinin 1,96’dan yüksek olduğu yollar önemlidir (Byrne, 2010, s.351-352). Modelin uyum indeksleri,

Kline (2019, s.262-277) tarafından önerilen ve aşağıda sunulan Tablo 2'deki ölçütlerden yararlanılarak incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 2. YEM Uyum İndekslerine Ait Aralıklar

Uyum İndeksleri	Kabul Edilebilir Uyum	İyi Uyum	Değer	Yorum
χ^2/sd	$3 \leq \chi^2/sd \leq 5$	$0 < \chi^2/sd \leq 3$	.991	İyi Uyum
RMSEA	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,10$	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	.00	İyi Uyum
CFI	$0,90 \leq CFI \leq 0,95$	$0,95 \leq CFI \leq 1$	1.00	İyi Uyum
GFI	$0,85 \leq GFI \leq 0,90$	$0,90 \leq GFI \leq 1$	.99	İyi Uyum
SRMR	$0,05 \leq SRMR \leq 0,10$	$0 \leq SRMR \leq 0,05$	.025	İyi Uyum

Tablo 2'de yer alan model uyum değerleri incelendiğinde, önerilen modelin verilerle genel olarak iyi düzeyde uyumlu olduğu söylenebilir. Önerilen yol analizi modeline ait standart yol katsayıları ve anlamlılık düzeyleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Önerilen Modele İlişkin Yol Analizi Sonuçları

Hipotez	Yol	Standartlaştırılmış Yol Katsayısı (β)	Kritik Oran (t Değerleri)	P değeri	Sonuç	R ²
H1	AİD-->SMT	-.050	-.747	.455	Desteklenmedi	
H2	ARD-->SMT	.024	.392	.695	Desteklenmedi	.008
H3	ÖD-->SMT	.09	1.404	.160	Desteklenmedi	

Tablo 3'te, araştırmanın problem durumuna göre belirlenen H1, H2 ve H3 kodlu hipotezlerden hiçbirinin desteklenmediği görülmektedir. Başka bir ifadeyle, beta katsayısı değerlerinin 1,96'dan düşük olduğu; dolayısıyla, yol katsayılarının .05 düzeyinde anlamlı bulunmadığı tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, SMT'nin AİD, ARD ve ÖD değişkenleri tarafından $R^2=.008$ düzeyinde yordandığı saptanmıştır.

Bu araştırmanın yol analizi modelinde yer alan H4 kodlu hipotez doğrultusunda, Tablo 4'te yer alan alt değişkenler arasında yol analizleri yapılmıştır. Yol analizinin basit doğrusal ya da çok değişkenli regresyon analizleri gibi kullanılabileceği ifade edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015). Bu amaçla, algılanan sosyal destek ölçeğinin alt yapıları ile sosyal medya tutumları ölçeğinin alt yapıları arasında gerçekleştirilen yol analizine ilişkin model uyum indeksleri genel olarak kabul edilebilir sonuçları üretmiş ($\chi^2/sd=1.72$; SRMR=.076; CFI=.923; GFI=.893 ve RMSEA=.042); modele ilişkin standart yol katsayıları ise Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Ölçek Alt Yapıları Arasında Gerçekleştirilen Yol Analizi Sonuçları

Hipotez	Yol	Standartlaştırılmış Yol Katsayısı (β)	Kritik Oran (t değerleri)	P değeri	Sonuç
H4a	AİD-->SY	-.018	-.291	.771	Desteklenmedi
H4b	AİD-->Pİ	-.060	-.988	.323	Desteklenmedi
H4c	AİD-->Öİ	-.012	-.201	.841	Desteklenmedi
H4d	AİD-->Sİ	.060	.995	.320	Desteklenmedi
H4e	ARD-->SY	.031	.560	.575	Desteklenmedi
H4f	ARD-->Pİ	.021	.371	.710	Desteklenmedi
H4g	ARD-->Öİ	-.003	-.062	.950	Desteklenmedi
H4h	ARD-->Aİ	.017	.309	.757	Desteklenmedi
H4ı	ÖD-->SY	.10	2.154	.048	Desteklendi
H4i	ÖD-->Pİ	.058	.960	.337	Desteklenmedi
H4j	ÖD-->Öİ	.096	1.597	.110	Desteklenmedi
H4k	ÖD-->Si	-.11	-1.982	.050	Desteklendi

Tablo 4'te algılanan sosyal destek ölçeğinin alt yapıları (AİD, ARD ve ÖD) ile sosyal medya tutum ölçeğinin alt yapıları (SY, Pİ, Öİ ve Sİ) arasındaki ilişkileri yansıtan yol analizi sonuçları yer almaktadır. Tablo verilerine göre, H4'e ait 12 alt hipotezden 2'si (H4₁ ve H4_k) desteklenmiştir. Yol analizi bulgularına göre, öğretmen desteğinin (ÖD), sosyal yetkinliği (SY) $\beta=.10$ düzeyinde pozitif yönlü olarak; sosyal izolasyonu (Sİ) ise $\beta=-.11$ düzeyinde negatif yönlü olarak etkilediği görülmektedir. Bu durum, öğretmen desteğinin arttığı durumlarda sosyal yetkinliğin de arttığı; sosyal izolasyonun ise azaldığı şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinde sosyal destek algısı ile sosyal medya tutumu arasındaki ilişki araştırılmıştır. Hipotezlerde ana hatlarıyla belirtildiği gibi, varsayımlaştırılmış aracılıksız modeli test etmek için yol analizi kullanılmıştır. Aracılıksız model kurgulandıktan sonra, her bir yol tahmininin büyüklüğü ve yönü ampirik literatür açısından incelenmiştir.

Çalışma sonucunda, algılanan aile desteği, algılanan arkadaş desteği ve algılanan öğretmen desteği ile sosyal medyaya ilişkin tutum puanları arasında gerçekleştirilen yol tahminlerinin istatistiksel öneme ulaşmadığı tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle, hipotezler ve literatürden beklentilerimize karşın, sosyal desteğin alt yapılarının (aile, arkadaş ve öğretmen) sosyal medya tutumlarını anlamlı düzeyde yordamadığını göstermiştir; ancak, etki istatistiksel olarak anlamlı olmasa da, sosyal medya tutumunun, aileden alınan sosyal destek algısı ile negatif, arkadaş ve öğretmen destek algıları ile pozitif yönlü olarak ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, öğrencilerin sosyal medya kanallarını ekranları ve öğretmenlerinden aldıkları destek ile birlikte daha fazla kullanma eğilimi gösterdikleri; ailelerinden aldıkları destek miktarı arttığında ise daha az kullandıkları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, daha güçlü aile bağları olan öğrencilerin, yüz yüze iletişimi günlük rutinlerinde daha çok tercih ettikleri ileri sürülebilir. Bu sonuca paralel olarak Leung (2007), sosyal desteğin çeşitli boyutlarının, web'de gezinme dışında internet etkinliklerini önemli ölçüde yordamadığı sonucuna ulaşmıştır. Yine aynı araştırmaya göre, ergenlerin ve çocukların aktif olarak sevgi dolu sosyal destek almak için web üzerinden (forumlar, bloglar ve özel ilgi sohbet odaları gibi) verilen internet etkinliklerine katılabileceği ifade edilmektedir. Araştırmanın bu sonucundan farklı olarak Atalay (2014) tarafından lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, aile desteği, arkadaş desteği ve öğretmen desteği ile sosyal medyaya ilişkin tutum puanları arasında gerçekleştirilen regresyon analizi bulguları, anlamlı katsayılar elde edildiğini göstermiştir. Başka bir ifadeyle, aile, arkadaş ve öğretmen destek algısının sosyal medyaya ilişkin tutumu pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, Swickert ve diğerlerinin (2002) ABD'deki 206 lisans öğrencisi ile yaptığı, internet kullanımı, kişilik ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalıştığı araştırmada, çevrimiçi ağların benzer amaçları olan bireyleri için ortak bir zemin hazırladığı ve sonuçta sosyal desteği artırdığı bulgusuna karşılık gelmektedir. Benzer şekilde, sosyal ağ araçlarının diğer faaliyetler için harcanan zamanın yerine geçmesiyle birlikte, internet kullanımının sosyal yaşam üzerinde olumlu etkileri rapor edilmiştir (Kraut vd., 2002). Çevrimiçi gruplarla iletişim kurmak amacıyla daha fazla zaman harcayan bireylerin, çevre üyelerden daha fazla sosyal destek aldıkları; dolayısıyla, çevrimiçi sosyal ağlara katılımın artan sosyal destekle pozitif olarak ilişkili olduğu kanıtlanmıştır (Baltacı vd., 2012; Bambina, 2007). Yine, yeterli düzeyde sosyal destek almayan bireylerde çevrimiçi ağlara olan ilginin artabileceğine ilişkin çalışmalar da mevcuttur (Esen ve Siyez, 2011; Papacharissi ve Rubin, 2000; Ümmet ve Ekşi, 2016; Yeh vd., 2008). Alican ve Saban (2013) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin çevrimiçi ağları kullanım süresi arttıkça, sosyal medyaya ilişkin tutumlarının olumlu yönde geliştiği saptanmıştır. Bununla birlikte, sosyal medya araçlarını

aktif kullananların, başkalarıyla tanışma olasılığının aktif olmayanlardan fazla olduğu ortaya konmuştur (Hampton ve Wellman, 2003; Wang ve Wellman, 2010). Ayrıca, aktif kullanıcılar arasında diğer iletişim araçlarını kullanma ve yüz yüze görüşme olasılığının daha yüksek olduğu bildirilmektedir (Baym, Zhang ve Lin, 2004). Bu çalışmalar, internet kullanımının, yüzyüze iletişimi desteklediği, günlük konuşmaların önemli bir parçası olduğu ve bireyleri başkalarının faaliyetleri hakkında bilgilendirerek sosyal ilişkileri güçlendirdiği (Hargittai, 2007) şeklinde yorumlanabilir.

Diğer taraftan, Kraut vd. (1998) yoğun internet kullanımının aile ve arkadaşlarla yüz yüze iletişimin daha düşük olması ve daha yüksek yalnızlık düzeyleri ile ilişkili olduğunu bildirmişlerdir. Benzer şekilde, Doğan ve Karakuş (2016)'un 496 lise öğrencisi ile gerçekleştirdikleri çalışmada, öğrencilerin aile ilişkilerinde yalnızlığın sosyal ağların kullanımını yordadığı; ancak, sosyal ilişkilerde yalnızlığın sosyal ağların kullanımını yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkel ve Dilmaç (2019) tarafından 600 lise öğrencisi ile yürütülen araştırma sonucunda, yalnızlık ile sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir. Yine, Nie, Hillygus ve Erbring (2002) ve Robinson, Kestnbaum, Newstadt ve Alvarez (2002), internet kullanımının sosyal etkileşimlere veya diğer medya araçlarının kullanımına ayrılmış zamanın yerini aldığını iddia etmişlerdir. Akbulut ve Günüş (2012), ergenlerde algılanan sosyal destek ve Facebook kullanımı ile ilgili yaptıkları çalışmada, sosyal destek algısının arttığı durumlarda çevrimiçi arkadaş sayısı ve sosyal medya kullanım sıklığının azaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Taşdemir (2016) ve Yabancı (2019) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmalarda, sosyal destek algısının arttığı durumlarda yalnızlık düzeyinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Çolak ve Doğan (2016)'ın çalışmasında ise, sosyal medya kullanımının algılanan sosyal desteği negatif yönlü ve anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Mevcut çalışmanın bir başka bulgusu olan, iki ölçek alt yapıları arasında gerçekleştirilen yol analizi sonuçlarının bir kısmı (H4₁ ve H4_k hipotezleri) da bunu doğrulamaktadır. İlgili sonuçlara göre, artan öğretmen desteği sosyal yetkinliği artırırken, aynı zamanda sosyal izolasyonu da düşürmektedir. Bununla birlikte, sosyal izolasyonun artan destek ihtiyacının bir göstergesi olduğu; dolayısıyla, yalnızlığın sosyal ağlarda geçirilen zamanı olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Nitekim, bu bulgu, yapılan araştırmalar (Ceyhan ve Ceyhan, 2008; Keser ve Buzlu, 2005; Kim vd., 2007; Kozaklı, 2006) tarafından da desteklenmektedir.

Mevcut çalışma, çevrimiçi ilişkilerin önemli sosyal destek kaynakları olduğunu ortaya koyan geçmiş araştırmalara benzer yönde yeterli kanıtlar sunmamıştır. Bu durum, sosyal destek algısı ile sosyal medyaya ilişkin tutum arasındaki ilişkilere odaklanan araştırmaların farklı örnekleme sahip gruplarla yapılmış olmasıyla açıklanabilir. Nitekim, ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri arasında algılanan sosyal destek derecesi ve sosyal medya kullanım eğilimlerinin farklılık göstermesi şaşırtıcı olmayacaktır. İki bakış açısına göre bu durum açıklanabilir. İlki, olgunlaşma yoluyla okullar arasında ya da sınıflar arasında geçişlerin ergenlerin sosyal ağ kullanımlarında dalgalanmalar yaratması ihtimalidir (Cantin ve Boivin, 2004). İkincisi, sosyal desteğin önemli bir yordayıcısı olarak kanıtlanan yaş değişkeni ile açıklanabilir (Del Valle vd., 2010). Bir başka bakış açısına göre, 12 ile 30 yaş aralığının tutumların oluşmasında kritik bir evre olduğu, bu süreçte bireyin arkadaşları, iletişim kaynakları ve deneyimlerinin bireylerin tutumlarının oluşmasında etkili rol oynayabileceği ifade edilmektedir (Morgan, 2015). Aile, arkadaş ve öğretmen kaynaklı sosyal destek algısının sosyal ağlarda harcanan zamanı öngörmemesi de bu durumu açıklayabilir; çünkü, Stepanikova vd. (2010) ve Valenzuela vd. (2009) internette geçirilen zamanın, çevrimiçi ilişkilerde sosyal destek arayışlarını teşvik ettiğini ima etmişlerdir. Ayrıca, çeşitli araştırmalarda (Balci ve Gölcü, 2020; Swickert vd., 2002) ortaya konan, bireylerin kişisel özellikleri ve iletişim becerilerinin sosyal medya araçlarına olan yönelimi etkileyebilmesi de

birer neden olarak sıralanabilir. Bütün öğrencilerin sosyal medya araçlarına erişme fırsatlarının eşit düzeyde olmaması da kontrol edilemeyen bir değişken olarak eklenebilir.

Sonuç olarak, sosyal destek algısı ile öğrencilerin sosyal medya tutumları arasındaki ilişkilere odaklanan bu çalışma, bu tür teknolojilerin ortaokul öğrencilerinin deneyimlerinin önemli bir yönü üzerindeki önemini anlamak açısından literatüre katkıda bulunmaktadır. Günümüz dijital dünyasında, bireyler farklı iletişim araçları yoluyla etkileşime girerler. Şu an bile, internet iletişimi büyüyor; bu büyüme devam ettikçe web tabanlı teknoloji araçları sayısı da artıyor. Yeni teknolojiler artan bir oranda ortaya çıktığından, araştırmacılar birçok teknolojinin etkisini ortaya çıkarmaya başladığı andan kısa bir süre sonra bu teknolojiler eskimeye başlamaktadır. Etkileşimde yaşanan değişimler, ortaokul öğrencileri üzerinde fark edilebilir etkilere sahiptir. Bu çalışma ve diğerleri, sanal etkileşim ortamlarının zararlı yönlerini ima etse de; aksine, sosyal ağlar, bir dizi olumlu kazanımlar sağlar. Teknolojide yaşanan değişimler ve birey yaşamının bir parçası olması dikkate alındığında, araştırmacıların teknoloji kullanımındaki eğilimleri ve birey yaşamına etkilerini incelemeye devam etmeleri gerekmektedir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar ışığında, aşağıda sıralanan önerilere yer verilmiştir:

- Ortaokul öğrencilerinde sosyal destek algısı ile sosyal medya tutumları arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmalara ek olarak, öğrencilerin sosyal medya tutumlarını etkileyen farklı değişkenler ile keşfedici araştırmaların yapılması ilgili literatürü zenginleştirecektir.
- Öğrencilerde algılanan sosyal destek ve sosyal medya tutumları arasındaki ilişkilere odaklanan güncel literatürün kesitsel çalışmalara yoğunlaştığı görülmüştür. Bu nedenle, gelecekte yapılacak boyamsal araştırmalar alana önemli katkılar sunacaktır.
- Gelecekteki araştırmalar, tarihsel çerçevenin ve değişen teknolojilerin sosyal destek algısı ve sosyal medya deneyimlerinde oynadığı rolü de dikkate almalıdır; çünkü, yeni teknolojilerin benimsenmesi, daha önce yapılmış çalışma konusu olan davranışları azaltıyorsa, eski araştırma sonuçlarının geçersiz olma riski ortaya çıkabilir. Bu nedenle araştırmacılar sonuçları genelleştirirken; hangi iletişim araçlarının kullanıldığını, ilgi duyulan iletişim ortamını (örn. sosyal ağ siteleri, görüntülü mesajlaşma, anlık mesajlaşma vb.), kullanılan platformları (örn. Myspace, Twitter, Facebook vb.) ve bireyin davranış ve tutumlarını (örn. kişinin etkileşim hedefleri, davranış motivasyonları, kullandığı özellikler vb.) dikkate almalıdırlar. Aksi takdirde, sosyal medya kullanımı ve sosyal destek algısı ile ilgili yürütülecek araştırma öngörülerini çeşitli yanılgılara yol açabilir.
- Sosyal medya araçlarının öğrenciler tarafından etkin kullanımının, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen ilişkilerini güçlendirme ve destekleyici öğrenme ortamını teşvik etme yönleri dikkate alındığında; bu teknolojilerin öğrenme süreçlerine adapte edilmesinin hedef kazanımlara ulaşılmasını kolaylaştıracağı ileri sürülebilir.
- Gelişen teknolojilere ulaşmanın küçük yaş gruplarında yaygınlık kazanması, ortaokul-ilkokul öğrencilerini de içerebilir- öğrencilerinde bu teknolojilerin kullanımı ve algılanan sosyal destek kaynakları ile etkileşimlerine odaklanan yeni araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Y. ve Günüş, S. (2012). Perceived social support and Facebook use among adolescents. *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning*, 2(1), 30-41.
- Aksoy, E., Özcan, G. ve Çoknaz, H. (2018). Ortaöğretim kurumlarında okul sporlarına katılan öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(60), 692-698.
- Akyazı, E. ve Tutgun Ünal, A. (2013). İletişim fakültesi öğrencilerinin amaç, benimseme, yalnızlık düzeyi ilişkisi bağlamında sosyal ağları kullanımı. *Global Media Journal TR*, 3(6), 1-24.
- Aktürk, Ü. Budak, F. Gültekin, A. ve Özdemir, A. (2018). Comparison of smartphone addiction and loneliness in high school and university students. *Perspectives in Psychiatric Care*, 54(4), 564-570.
- Alican, C. ve Saban, A. (2013). Ortaokul ve lisede öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya kullanımına ilişkin tutumları: Ürgüp örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(35), 1-14.
- Al-Rahmi, W. ve Othman, M. (2013). The impact of social media use on academic performance among university students: A pilot study. *Journal of information systems research and innovation*, 4(12), 1-10.
- Aranda, M.P., Castaneda, I., Lee, P.-J. ve Sobel, E. (2001). Stress, social support, and coping as predictors of depressive symptoms: Gender differences among Mexican Americans. *Social Work Research*, 25, 37-49.
- Aslan, T. (2020). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kaygılarının sosyal medya bağımlılıklarını yordayıcı rolünün incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Atalay, R. (2014). *Lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki (Bahçelievler İlçesi örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bambina, A. (2007). *Online social support: The interplay of social networks and computer-mediated communication*. Youngstown, NY: Cambria Press.
- Balcı, Ş. ve Gölcü, A.A. (2020). Sosyal medyada kendini açma: Öz saygı, güven ve algılanan faydanın etkinliği üzerine bir inceleme. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(27), 116-149.
- Baltacı, H.Ş., İşleyen, F. ve Özdemir, S., (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin romantik ilişki durumları ve sosyal ağ kullanımlarına göre etkileşim kaygısı ve sosyal destek algılarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 25- 36.
- Baym, N. K., Zhang, Y. B. ve Lin, M. (2004). Social interactions across media: Interpersonal communication on the Internet, telephone, and face-to-face. *New Media & Society*, 6(3), 299-318.
- Boyd, D.M. ve Ellison, N.B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13, 210-230.
- Burke M., Marlow C. ve Lento T. (2010) Social network activity and social well-being. *Proceedings of the 2010 ACM Conference on Human Factors in Computing Systems*. New York: ACM, 1909-1912.

- Byrne, B.M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications and programming*. New York: Routledge.
- Cantin, S. ve Boivin, M. (2004). Change and stability in children's social network and self-perceptions during transition from elementary to junior high school. *International Journal of Behavioral Development*, 28, 561–570.
- Ceyhan, A. ve Ceyhan, E. (2008). Loneliness, depression, and computer self-efficacy as predictors of problematic internet use. *CyberPsychology and Behavior*, 11(6), 699–701.
- Christie, N. G. ve Dinham, S. M. (1991). Institutional and external influences on social integration in the freshman year. *Journal of Higher Education*, 62(4), 412-436.
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 38, 300–314.
- Cohen, L. M., Manion, L. I. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York: Taylor & Francis.
- Colley, A. ve Maltby, J. (2008). Impact of the Internet on our lives: Male and female personal perspectives. *Computers in Human Behavior*, 24, 2005-2013.
- Comscore (2011). Comscore Bülten Raporu, <https://www.comscore.com/Insights/Press-Releases/2011/12/Social-Networking-Leads-as-Top-Online-Activity-Globally>. Erişim Tarihi: 05.01.2020.
- Cowen, E. L., Pedro-Carroll, J. L. ve Alpert-Gillis, L. J. (1990). Relationships between support and adjustment among children of divorce. *Journal of Child and Adolescent Psychiatry*, 31(5), 727–735.
- Çolak, T.S. ve Doğan, U. (2016). Sosyal medya kullanımı sosyal destek ve mutluluk sağlar mı? *International Online Journal of Educational Sciences*, 1-12.
- Demaray, M. K. ve Malecki, C. K. (2002). The relationship between perceived social support and maladjustment for students at risk. *Psychology in the Schools*, 39, 305–316.
- Del Valle, J. F., Bravo, A. ve Lopez, M. (2010). Parents and peers as providers of support in adolescents' social network: A developmental perspective. *Journal of Community Psychology*, 38, 16–27.
- Doğan, U. ve Karakuş, Y. (2016). Lise öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanımının yordayıcısı olarak yalnızlık. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 57-71.
- Eastin, M. S. ve LaRose, R. (2005). Alt.support: Modeling social support online. *Computers in Human Behavior*, 21, 977–992.
- Ellison, N., Steinfield, C. ve Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "friends": Exploring the relationship between college students' use of online social networks and social capital. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(3), 1143-1168.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Eroğlu, A. ve Bayraktar, S. (2017). Investigation of variables associated with internet addiction. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 184-199.

- Esen, E. ve Siyez, D.M. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 127-138.
- Forman, E.A. (1988). The effects of social support and school placement on the self-concept of LD students. *Learning Disability Quarterly*, 11, 115–124.
- Fraenkel, J., Wallen, N. ve Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. Boston: McGraw Hill.
- Frein, S. T., Jones, S. L. ve Gerow, J. E. (2013). When it comes to Facebook there may be more to bad memory than just multitasking. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2179–2182.
- Garnefski, N. ve Diekstra, R. (1996). Perceived social support from family, school, and peers: Relationship with emotional and behavioral problems among adolescents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35, 1657–1664.
- Gutman, L. M. ve Midgley, C. (2000). The role of protective factors in supporting the academic achievement of poor African American students during the middle school transition. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(2), 223-248.
- Hampton, K. ve Wellman, B. (2003). Neighboring in Netville: How the internet supports community and social capital in a wired suburb. *City & Community*, 2, 277–311.
- Heaney, C.A. ve Israel, B.A. (2008). Social networks and social support (Ed.: Glanz, K., Rimer, B.K. Viswanath, K.), *Health behavior and health education: Theory, research, and practice*. San Francisco: Published by Jossey-Bass A Wiley Imprint.
- Johnson, R. A. ve Wichern, R. W. (2007). *Applied multivariate statistical analysis*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Karasu, F., Bayır, B. ve Çam, H.H. (2017). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 372-386.
- Kashani, J.H., Canfield, L.A., Borduin, C.M., Soltys, S.M. ve Reid, J.C. (1994). Perceived family and social support: Impact on children. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 33, 819–823.
- Keser Özcan, N. ve Buzlu, S. (2005). Problemlerle internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç: “İnternette bilişsel durum ölçeği”nin üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirliği. *Bağımlılık Dergisi*, 6(1), 19-26.
- Kim, H., Kim, G. J., Park, H. W. ve Rice, R. E. (2007). Configurations of relationships in different media: FtF, email, instant messenger, mobile phone and SMS. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1183-1207.
- Kim, J. ve Lee, J-E. R. (2011). The Facebook paths to happiness: Effects of the number of Facebook friends and self-presentation on subjective well-being. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14, 359–364.
- Kirschner, P. A. ve Karpinski, A. C. (2010). Facebook (R) and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1237–1245.
- Kloomok, S. ve Cosden, M. (1994). Self-concept in children with learning disabilities: The relationship between global self-concept, academic “discounting,” nonacademic self-concept, and perceived social support. *Learning Disability Quarterly*, 17, 140–153.

- Kozaklı, H. (2006). *Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kline, R.B. (2019). *Yapısal eşitlik modellemesinin ilkeler ve uygulaması*. Şen, S. (Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V. vd. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being. *American Psychologist*, 53, 1017–1031.
- LaRose, R., Mastro, D. A. ve Eastin, M. A. (2001). Understanding internet usage: A social cognitive approach to uses and gratifications. *Social Science Computer Review*, 19, 395–413.
- Leung, L. (2007). Stressful life events, motives for internet use, and social support among digital kids. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(2), 204-214.
- Morgan, C.T. (2015). *Psikolojiye giriş*. (Ed.: Karakaş, S. ve Eski, R.). Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Müezzini, E. (2017). Lise öğrencilerinde internet bağımlılığının yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon bağlamında incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(3), 541-551.
- Nie, N. H., Hillygus, D. S. ve Erbring, L. (2002). Internet use, interpersonal relations, and sociability: A time diary study (Ed.: Wellman, B. ve Haythornthwaite, C.), *The Internet in everyday life* (pp. 215–243). Malden, MA: Blackwell.
- Nowland, R., Necka, E.A. ve Cacioppo, J.T. (2018). Loneliness and social internet use: Pathways to reconnection in a digital world? *Perspectives on Psychological Science*, 13(1), 70-87.
- Oh, H. J., Ozkaya, E. ve LaRose, R. (2014). How does online social networking enhance life satisfaction? The relationships among online supportive interaction, affect, perceived social support, sense of community, and life satisfaction. *Computers in Human Behavior*, 30, 69–78.
- Otrar, M. ve Argın, F. S. (2015). Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 391-403.
- Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür, M. ve Baysal, N. (2011). Sosyal ağ sitelerinin eğitsel ortamlardaki işlevselliği. *6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11)* 16- 18 Mayıs 2011 Bildirileri İçinde (pp. 42-47). Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye.
- Özsarı, İ. ve Karaduman, G.B. (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve yalnızlıklarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(41), 380-389.
- Pallant, J. (2011). *SPSS survival manual a step by step guide to data analysis using SPSS*. Australia: Allen & Unwin.
- Papacharissi, Z. ve Rubin A. M. (2000). Predictors of Internet use. *Journal of Broadcast Electron Media*, 44,175-196.

- Patel, N. (1992). Psychological disturbance, social support and stressors: A community survey of immigrant Asian women and the indigenous population. *Counseling Psychology Quarterly*, 5, 263–277.
- Peter, J., Valkenburg, P. M. ve Schouten, A. P. (2005). Developing a model of adolescent friendship formation on the Internet. *CyberPsychology & Behavior*, 8(5), 423-430.
- Pinquart, M. ve Sorensen, S. (2000). Influences of socioeconomic status, social network, and competence on subjective well-being in later life: A meta-analysis. *Psychology & Aging*, 15(2), 187–224.
- Pittman, M. ve Reich, B. (2016). Social media and loneliness: why an Instagram Picture may be worth more than a thousand Twitter words. *Computers in Human Behavior*, 62, 155-167.
- Procidano, M. E. (1997). Assessing perceived social support: The importance of context (Ed.: G. R. Pierce, B. Lakey, I. G. Sarason ve B. R. Sarason), *Sourcebook of social support and personality* (pp. 93–106). New York: Plenum.
- Rauniar, R., Rawski, G., Yang, J. ve Johnson, B. (2014). Technology acceptance model (TAM) and social media usage: An empirical study on Facebook. *Journal of Enterprise Information Management*, 27(1), 6-30.
- Robinson, J. P., Kestnbaum, M., Newstadt, A. ve Alvarez, A. S. (2002). The internet and other uses of time (Ed.: Wellman, B. ve Haythornthwaite, C.), *The Internet in everyday life* (pp. 244–262). Malden, MA: Blackwell.
- Rothman, H.R. ve Cosden, M. (1995). The relationship between self-perception of a learning disability and achievement, self-concept and social support. *Learning Disability Quarterly*, 18, 203–212.
- Ruud, C.M. (2013). *College student social networking and its relationship to perceived social support* (Unpublished Doctoral Dissertation), University of Illinois, Urbana-Illinois.
- Sanders, M. G. ve Herting, J. R. (2000). Gender and the effects of school, family, and church support on the academic achievement of African-American urban adolescents (Ed.: Sanders, M.G.), *Schooling students placed at risk: Research, policy, and practice in the education of poor and minority adolescents* (pp.141-161). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sarason, B. R., Pierce, G. R. ve Samson, I. G. (1990). Social support: The sense of acceptance and the role of relationships (Ed.: Sarason, G. ve Pierce, G.R.), *Social support: An interactional view* (pp. 97-128). New York: Wiley.
- Savcı, M. ve Aysan, F. (2018). Kişilerarası yetkinlik, yalnızlık, olumsuz değerlendirilme korkusu, ödül ve cezanın sosyal medya bağımlılığını yordama ve sosyal medya kullanan-kullanmayan ergenleri doğru sınıflandırma düzeyi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(3), 431–471.
- Schumacker, R.E. ve Lomax, R.G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling*. New York: Routledge.
- Silkü-Bilgili, H.A. (2018). Sosyal medya kullanımı ile sosyal medya bağımlılık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Ege üniversitesi örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 351-369.

- Smith, A. ve Anderson, M. (2018). Social media use 2018: Demographics and statistics, <https://www.pewinternet.org/2018/03/01/social-media-usein-2018>, Erişim Tarihi: 05.01.2020.
- Stern, S. T. (2007). *Instant identity. Adolescent girls and the world of instant messaging*. New York, NY: Peter Lang.
- Stepanikova, I., Nie, N. H. ve He, X. (2010). Time on the internet at home, loneliness, and life satisfaction: Evidence from panel time-diary data. *Computers in Human Behavior*, 26, 329–338.
- Swickert, R. J., Hittner, J. B., Harris, J. L. ve Herring, J. A. (2002). Relationships among internet use, personality, and social support. *Computers in Human Behavior*, 18, 437–451.
- Şahin, B. (2019). *Yaşlı bireylerde internet kullanımının yaşam doyumu, algılanan sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Tabachnick, B.G.ve Fidell, L.S. (2015) *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı*. Baloğlu, M. (Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Tardy, C. H. (1985). Social Support Measurement. *American Journal of Community Psychology*, 13, 187–202.
- Taş, İ. (2018). Ergenlerde internet bağımlılığı ve psikolojik belirtilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 31-41.
- Taşdemir, N.Ö. (2016). *Gençlerde algılanan sosyal destek ve yalnızlık duygusunun internet kullanımına etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Haliç üniversitesi, İstanbul.
- Tinto, V. (1993). *Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition*. Chicago: The University of Chicago.
- Toğay, A., Akdur, T. E. , Yetişken, İ. C. ve Bilici, A. (2013). Eğitim süreçlerinde sosyal ağların kullanımı: Bir MYO deneyimi. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri II*. 23 (pp. 1006-1011). Akdeniz University, Antalya, Turkey.
- Türkel, Z. ve Dilmaç, B. (2019). Ergenlerde sosyal medya kullanımı, yalnızlık ve yaşam doyumu arasındaki yordayıcı ilişkiler. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 57-70.
- Ümmet, D. ve Ekşi, F. (2016). Türkiye’deki genç yetişkinlerde internet bağımlılığı: Yalnızlık ve sanal ortam yalnızlık bağlamında bir inceleme. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, 3(1), 29-53.
- Valenzuela, S., Park, N. ve Kee, K. F. (2009). Is there social capital in a social network site?: Facebook use and college students’ life satisfaction, trust, and participation. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14, 875–901.
- Van-Cleemput, K. (2010). I’ll see you on IM, text, or call you: A social network approach of adolescents’ use of communication media. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 30, 75–85.
- Yabancı, C. (2019). *Lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile narsisizm ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ üniversitesi, Bursa.

- Yeh, Y. C., Ko, H. C., Wu, J. Y. W. ve Cheng, C. P. (2008). Gender differences in relationships of actual and virtual social support to internet addiction mediated through depressive symptoms among college students in Taiwan. *CyberPsychology & Behavior*, 11, 485-487.
- Yıldırım, İ. (2004). Algılanan sosyal destek ölçeğinin revizyonu. *Eurasian Journal of Educational Research (Eğitim Araştırmaları Dergisi)*, 17, 221–236.
- Yıldız, E. ve Koçak, O. (2020). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 1102-1126.
- Young, K.W. (2006). Social support and life satisfaction. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 10(2), 155-164.
- Yukay-Yüksel, M., Çini, A. ve Yasak, B. (2020). Genç yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık ve yaşam doyumunun incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 66-85.
- Wang, H. ve Wellman, B. (2010). Social connectivity in America. *American Behavioral Scientist*, 53(8), 1148–1169.
- Wright, R.R., Hardy, K., Shuai, S.S., Egli, M., Mullins, R. ve Martin, S. (2018). Loneliness and social media use among religious latter-day Saint College students: An exploratory study. *Journal of Technology in Behavioral Science*, 3(1), 12-25.